

Aan de minister van Economische Zaken en Klimaat,
ir. E.D. Wiebes
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Zaaknummer 176844-2020
Behandeld door: s.vandervelde@emmen.nl

In afschrift verzonden aan:

- R. Knops, staatssecretaris Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
- Vaste Kamercommissie voor Economische Zaken en Klimaat

Datum: 7 oktober 2020

Betreft: grensoverschrijdende uitwisseling duurzame energie

Geachte heer Wiebes,

In het ontwerp van de Nationale Omgevingsvisie maakt de Rijksoverheid voor de grensgebieden de beleidskeuze om een grensoverschrijdend perspectief te ontwikkelen op duurzame en vitale gebiedsontwikkeling. Daarbij wordt geconstateerd dat afspraken op het niveau van nationale overheden noodzakelijk zijn om grensoverschrijdende samenwerking optimaal te kunnen benutten.

Bij deze beleidskeuze en deze constatering sluiten de gemeente Kerkrade, de gemeente Losser en de gemeente Emmen zich van harte aan. Deze gemeenten zien belangrijk economisch- en duurzaamheids-potentieel in de samenwerking met de Duitse buurgemeenten op het terrein van energietransitie. De gemeenten Kerkrade, Losser en Emmen hebben om die reden plannen ontwikkeld om dat potentieel te benutten. De plannen worden in de bijlage bij deze brief kort toegelicht. Naast deze grensgemeenten zien ook de provincies Drenthe, Overijssel en Limburg het potentieel van samenwerking op het terrein van energietransitie met de Duitse grensgebieden in Niedersachsen en Nordrhein-Westfalen.

Het regionaal en grensoverschrijdend op elkaar afstemmen van duurzaam opgewekte elektriciteit verdient in de optiek van de betrokken lokale en regionale overheden ook steun op het niveau van de nationale overheden.

- Zowel in Nederland als Duitsland kampt het grensgebied met congestie van het elektriciteitsnet en gebrek aan transportcapaciteit op het transmissienetwerk. Vanwege verschillen in vraag- en aanbodpatronen van elektriciteit aan weerszijden van de grens zijn er goede mogelijkheden om vraag en aanbod van hernieuwbare elektriciteit decentraal en grensoverschrijdend op elkaar af te stemmen. De problemen met netcapaciteit kunnen daarmee aan beide zijden van de grens worden verminderd. Bovendien leidt het benutten van de mogelijkheden er toe dat de maatschappelijke kosten die samenhangen met verzwarende van het elektriciteitsnet deels kunnen worden vermeden, leidt er toe dat energietransitie in het grensgebied kan versnellen, leidt er toe dat efficiënter gebruik kan

worden gemaakt van beschikbare hernieuwbare energiebronnen en leidt er toe dat de economische bedrijvigheid in het grensgebied kan toenemen.

- Het gezamenlijk en grensoverschrijdend benutten van de al aanwezige duurzame energiebronnen draagt bij aan zuinig en efficiënt ruimtegebruik en daarmee aan behoud van draagvlak voor energietransitie in het grensgebied.

Projecten voor het decentraal grensoverschrijdend uitwisselen van hernieuwbare elektriciteit zijn met de huidige regelgeving echter niet realiseerbaar. Dit vanwege de volgende obstakels:

1. Op grond van de Elektriciteitswet 1998 kan elektriciteit alleen via interconnectoren op het transmissiesysteem grensoverschrijdend worden getransporteerd en heeft alleen de TSO het mandaat die interconnectoren te beheren. De regelgeving staat het decentraal en grensoverschrijdend uitwisselen van elektriciteit via het distributiesysteem niet toe en ligt nu derhalve buiten het bereik van lokale en regionale overheden.
2. Projecten die statistische overdracht of een directe verbinding tussen Duitse energiebronnen en het Nederlandse elektriciteitsnet beogen, zijn in de SDE+, SDE++ en EEG2019 subsidieregelingen in principe mogelijk gemaakt, maar stuiten op het ontbreken van een verdrag tussen Nederland en Duitsland dat een voorwaarde is voor het kunnen toepassen van de betreffende regelingen in de SDE+, SDE++ en EEG2019.

De ondertekenaars van deze brief realiseren zich dat de regelgeving sterk in beweging is. De *Directive on common rules for the internal market for electricity (EU) 2019/944* dient medio 2021 te zijn verwerkt in de energiewetgeving in Nederland en Duitsland en bevat een artikel 16, waarover de Europese Commissie heeft aangegeven dat dit artikel mede bedoeld is om grensoverschrijdende uitwisseling van elektriciteit via het decentrale distributienet mogelijk te maken. Artikel 16 ziet op de vorming van Citizen Energy Communities waarvan de leden onderling hernieuwbare elektriciteit mogen uitwisselen op het bestaande distributienet, optioneel ook grensoverschrijdend. Over de condities en het benodigde kader waaronder deze Citizen Energy Communities in Nederland en Duitsland tot wasdom kunnen komen is nog veel onduidelijk. Daarbij is nauwe afstemming met de Duitse wetgever nodig om tot een vergelijkbaar juridisch kader voor grensoverschrijdende Citizen Energy Communities te komen en in beide landen de bevoegdheid tot het grensoverschrijdend uitwisselen van elektriciteit in dat juridisch kader op te nemen. Ook is het wenselijk om in pilotsituaties de subsidiëring van hernieuwbare energiebronnen in een buurland, dan wel statistische overdracht in het kader van de SDE++ en EEG2019, te verkennen zodat een bedrijfseconomisch perspectief voor het grensoverschrijdend en regionaal uitwisselen van hernieuwbare elektriciteit tot stand kan komen.

De combinatie van juridische obstakels en de behoefte tot uitwerking van nieuwe (Europese) regelgeving leidt er – in de optiek van de ondertekenaars van deze brief- toe dat het wenselijk is de grensgebieden in Kerkrade, Losser en Emmen aan te wijzen als pilotgebieden voor grensoverschrijdende uitwisseling van hernieuwbare elektriciteit. Om de projecten te kunnen concretiseren en op termijn te kunnen realiseren is experimenteerterruimte nodig die in afstemming met de Duitse wetgever wordt gedefinieerd en afgebakend.

Om die reden verzoeken wij u om zich te beijveren voor het tot stand komen van een zogenaamd 'Sandbox' project onder de condities van het Directoraat-Generaal Energie van de Europese Commissie. Dit betekent in praktische zin dat de gemeenten Kerkrade, Losser en Emmen kunnen worden aangewezen als experimenteergebied en pilotgebied voor invoering van de *Directive on*

common rules for the internal market for electricity (EU) 2019/944. Door de 'Sandbox' constructie kunnen de grensoverschrijdende projecten tot realisatie komen door tijdelijk uitzonderingen op bestaande regelgeving mogelijk te maken, waarbij de projecten tegelijkertijd als botsproef dienen voor de invoering van nieuwe regelgeving.

Meer concreet verzoeken wij u daarover de afstemming te zoeken met het Directoraat-Generaal Energie van de Europese Commissie, het Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und nukleare Sicherheit, de Autoriteit Consument en Markt en het Bundesnetzagentur. Deze partijen zijn nodig om de condities voor een 'Sandbox' project te bepalen.

Uiteraard zijn wij te allen tijde bereid tot een nadere toelichting.

In afwachting van uw spoedige reactie verblijven wij,

Namens het College van Burgemeester en Wethouders van Emmen,

H.F. van Oosterhout
Burgemeester

Namens het College van Burgemeester en Wethouders van Kerkrade,

Dr. T.P. Dassen-Housen
Burgemeester

Namens het College van Burgemeester en Wethouders van Losser,

Ir. C.A.M. Kroon
Burgemeester

Namens het College van Gedeputeerde Staten van Drenthe,

T. Stelpstra
Gedeputeerde provincie Drenthe

provincie Drenthe

provincie Overijssel

Gemeente Kerkrade
provincie limburg

Namens het College van Gedeputeerde Staten van Limburg,

*C. Brugman-Rustenburg
Gedeputeerde Energie, Natuur en Openbaar vervoer*

Namens het College van Gedeputeerde Staten van Overijssel,

*ir. T.A. de Bree
Gedeputeerde Energie, Milieu en Arbeidsmarkt*

Bijlage grensoverschrijdende energieprojecten

Smart Energy Region Emmen-Haren

De gemeente Emmen en haar Duitse buurgemeente Stadt Haren (Ems) zijn in 2016 gestart met het project Smart Energy Region Emmen-Haren. Het grote opgestelde vermogen windenergie in Stadt Haren overstijgt de lokale vraag en leidt tot problemen met de beschikbare netcapaciteit. In de gemeente Emmen is er een groot opgesteld vermogen zonne-energie dat tot problemen leidt met de beschikbare netcapaciteit. Met de beschikbare flexibele bronnen in de regio Emmen-Haren kan een decentraal energiesysteem worden gevormd waar vraag en aanbod van hernieuwbare elektriciteit op het distributienet in balans worden gebracht, zodat de problemen met netcapaciteit aan beide zijden van de grens kunnen worden opgelost. Het gaat daarbij om de inzet van vraagsturing (chemische industrie en glastuinbouw in Emmen), batterijcapaciteit (Speicherfeld Haren) en conversie in waterstof (Het NAM project GZI next in Emmen en het Speicherfeld in Haren). In dit decentrale energiesysteem is een verbinding tussen de distributienetten in Emmen en Haren nodig. Op dit moment wordt in een Interreg project onderzocht welke besparing op systeemkosten in Emmen en Haren kunnen worden gerealiseerd met dit decentrale energiesysteem en welke juridische, economische en technische randvoorwaarden er zijn voor realisatie.

Samenwerking tussen de gemeente Kerkrade en Nivelsteiner Sandwerke in Herzogenrath (Duitsland) inzake grensoverschrijdende levering van duurzaam opgewekte energie (stroom)

Eurode (Openbaar Lichaam Eurode) is een samenwerkingsverband tussen de Nederlandse gemeente Kerkrade en de Duitse stad Herzogenrath. In het kader van dit samenwerkingsverband onderzoekt de gemeente Kerkrade de mogelijkheid tot het leveren van grensoverschrijdende energie (stroom) uit het Energiepark in de groeve van Nivelsteiner Sandwerke naar het Kerkraads grondgebied. In deze groeve bevindt zich het grootste zonnepark van Nordrhein-Westfalen (NRW). Dit zonnepark is ruim 10 hectare groot (14 megawatt – 4500 huishoudens) en wordt in de nabije toekomst fors uitgebreid met een zonneakker (21 megawatt), 3 windturbines en een waterstofcentrale. De gemeente Herzogenrath in Duitsland is voor 10% mede-eigenaar van het bestaande park en levert zo een bijdrage aan het opwekken van duurzame energie. De gemeente Kerkrade onderzoekt de mogelijkheden om op verschillende manieren te participeren in dit energiepark c.q. gebruik te kunnen maken van de opgewekte duurzame stroom maar stuit op (juridische) belemmeringen.

Een van deze belemmeringen is dat grensoverschrijdend transport van elektriciteit alleen via het hoogspanningsnet mogelijk is. Het hoogspanningsnetwerk is eigendom van staatsbedrijf TenneT TSO. TSO is beheerder van het hoogspanningsnet en de enige met mandaat om elektriciteit grensoverschrijdend te transporteren.

Naast TenneT als landelijk netbeheerder, is er een groot aantal regionale beheerders actief voor het net onder de 150 kV. Enexis is in deze regio netwerkleverancier. Enexis heeft aangegeven dat zij geen wettelijke taak hebben inzake aansluitplicht van in het buitenland gevestigde producenten.

Geconcludeerd moet worden op basis van de huidige wet- en regelgeving dat er geen wettelijke taak bestaat voor de beheerder van het hoogspanningsnetwerk en de netwerkleverancier voor transport grensoverschrijdende elektriciteit.

Een andere juridische belemmering heeft betrekking op het feit dat er geen beroep kan worden gedaan op subsidieregelingen.

Projecten die statistische overdracht of een directe verbinding tussen Duitse energiebronnen en het Nederlandse elektriciteitsnet beogen, zijn in de SDE+ en EEG2019 subsidieregelingen in principe mogelijk gemaakt, maar lopen aan tegen het ontbreken van een verdrag tussen Nederland en Duitsland dat een voorwaarde is voor het kunnen toepassen van de betreffende regelingen in de SDE+ en EEG2019.

De gemeente Kerkrade acht het zeer wenselijk om het grensgebied aan te wijzen als pilotgebied voor een grensoverschrijdende verbinding van duurzaam opgewekte energie.

Projectomschrijving Losser

In De Lutte (kerkdorp van de gemeente Losser) speelt een lokaal initiatief van een groep boeren om gezamenlijk een windpark te ontwikkelen tegen de Nederlands- Duitse grens in samenwerking met de Duitse buren en een ontwikkelaar van burgerwindparken in Duitsland Prowind. Hierbij staan er 4 tot 6 grote molens gepland direct aan de grens nabij De Lutte en 2 windmolens aan de Duitse kant in Bad Bentheim. Bad Bentheim is op dit moment al energieleverend en wil het project graag in samenwerking met de gemeente Losser tot stand brengen. Voor de beoogde windmolens in De Lutte, die gepland staan in het Nationaal Landschap Noordoost Twente, betreft het momenteel nog provinciaal uitsluitingsgebied voor windenergie. Hiervoor is besluitvorming van Provinciale Staten nodig, welke momenteel in voorbereiding is.

Het gebied ligt tegen het industrieterrein van Gildehaus (Bad Bentheim), waar al veel windmolens staan en ook bedrijfsdaken belegd zijn met zonnepanelen en reeds een biovergistingsinstallatie aanwezig is. In de uitwerking van de plannen ligt hier de doelstelling om een grensoverschrijdend energielandschap te creëren met een educatief fietspad door het gebied. In het plan zal ook een oplossing komen voor de piekbelasting van duurzaam geproduceerde energie, bijvoorbeeld door deze lokaal op te slaan in batterijen en het industrieterrein mee te voeden of in de toekomst om te zetten in waterstof en hiermee het waterstoftankstation aan de A1 nabij de Poppe van brandstof te voorzien. Dit onderdeel van het plan moet nog verder worden uitgewerkt en getoetst op haalbaarheid. Het plan is in de startfase van de ontwikkeling, contracten met grondeigenaren zijn getekend, gemeentelijke windbeleid is in concept gereed en gaat de besluitvormingsfase in. Lusten en Lasten lokaal is in het gemeentelijke energiebeleid zo veel mogelijk het uitgangspunt. De lokaal geproduceerde energie zal zo veel mogelijk lokaal worden gebruikt (bij voorkeur aan beide kanten van de grens en op het bestaande industrieterrein). Wel moet er een aansluiting op het bestaande stroomnet blijven voor de leveringszekerheid.

Graag zou de gemeente Losser daarom als pilot willen fungeren als proef voor een Local Energy Community.